16. Muzâri Fiil (Gâib-Gâibe-Muhâtab-Muhâtaba-Mütekellim)

16.1. Tanımı ve Kuralları

Şimdiki zaman, geniş zaman ve gelecek zamanda bir iş, bir oluş ve bir hareket bildiren fiillere denir. Muzari fiil için şu kaideleri sıralayabiliriz:

1. Muzari fiil mazi fiilden yapılmaktadır. Mazi fiilin başına elif, te, ye ve nun (ا ت ى ن) harflerinden biri şahsa göre getirilir. Bu harfler "eteyne" (اَتَيْنَ) kelimesinde bir araya gelmiştir. Bu harflere "Muzaraat harfleri" denilir.

2. Muzaraat harflerinin harekesi sülâsi (üç harfli fiiller), humâsi (beş harfli fiiller) ve südâsi (altı harfli fiiller) fiillerde fethadır. Rubâi fiillerde ise damme yani ötredir.

3. Mazi fiil muzari yapılırken fiilin sonuna bir takım ekler getirilir. Sonuna ek gelmediği yerlerde harekesi damme yani ötre olur.

4. Sülâsi mazi fiil muzari fiile çevrildiğinde orta harfinin harekesi fiilden fiile göre değişir. Sülasi fiillerin muzari sigasını öğrenmek için sözlüğe bakmak gerekir. Yani sülasi fiillerin muzarisi semaîdir. Hâlbuki rubâi (dört harfli), humâsi ve südâsi fiillerde muzari fiil belli kalıplara göre gelir.

5. Muzari fiilin başına "se" (سَ) getirilerek "yakın gelecek zaman" ve "sevfe" (سَوْفَ) getirilerek de "uzak gelecek zaman" elde edilir. Mesela: يَكْتُبُ "yazar" fiilinin başına "se" (سَ) getirerek سَيَكْتُبُ şeklinde söyleyecek olursak, mana "yazacak" anlamına gelir. Eğer سَوْفَ يَكْتُبُ dersek, bu da uzak gelecek zamanda "yazacak" manasına gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Muzari	Mazi	Türkçesi	Muzari	Mazi
Vuruyor	يَضْرِبُ	ضَرَبَ	Yardım ediyor	يَنْصُرُ	نَصَرَ
Biliyor	يَعْلَمُ	عَلِمَ	Açıyor	يَفْتَحُ	فَتَحَ
Zannediyor	يَحْسِبُ	حَسِبَ	Güzelleşiyor	يَحْسُنُ	حَسُنَ

Fiil-i muzâride dikkat edilmesi gereken husus şudur: Yukarıda örnek olarak gösterilen ve أَتَيْنَ harflerinden biriyle başlayan sülâsi (üç harfli) fiillerin ortak noktası; muzaraat harflerinin üstünle başlaması ve hepsinin son harfinin harekesinin merfû olmasıdır. Ortadaki harfin harekesi ise değişkendir. Üstün, ötre veya esre olarak gelebilir ve bunun belli bir kaidesi yoktur. Ancak ezberlenmek ve sözlükten bakılmak suretiyle orta harfi bilinir. Sülasi mücerret dediğimiz üçlü fiillerde mâzî ile muzâri fiil aşağıdaki altı şekilden biriyle meydana gelir:

Türkçesi	Muzari	Mazi	Türkçesi	Muzari	Mazi	Bab
Alıyor	يَأْخُذُ	أَخَذَ	Öldürüyor	يَقْتُلُ	قَتَلَ	**1. Bab**
Dönüyor	يَرْجِعُ	رَجَعَ	Oturuyor	يَجْلِسُ	جَلَسَ	**2. Bab**
Soruyor	يَسْأَلُ	سَأَلَ	Gidiyor	يَذْهَبُ	ذَهَبَ	**3. Bab**
Korkuyor	يَجَلُ	وَجِلَ	Şahit oluyor	يَشْهَدُ	شَهِدَ	**4. Bab**
Büyük oluyor	يَكْبُرُ	كَبُرَ	Çirkin oluyor	يَقْبُحُ	قَبُحَ	**5. Bab**
Seviyor	يَمِقُ	وَمِقَ	Mirasçı oluyor	يَرِثُ	وَرِثَ	**6. Bab**

16.2. Muzari Fiilin Çekimi

Müennesi	Türkçesi	Müzekkeri
أَكْتُبُ	Ben yazıyorum.	أَكْتُبُ
تَكْتُبِينَ	Sen yazıyorsun.	تَكْتُبُ
تَكْتُبُ	O yazıyor.	يَكْتُبُ
نَكْتُبُ	Biz yazıyoruz.	نَكْتُبُ
تَكْتُبْنَ	Siz yazıyorsunuz.	تَكْتُبُونَ
يَكْتُبْنَ	Onlar yazıyorlar.	يَكْتُبُونَ
نَكْتُبُ	Biz ikimiz yazıyoruz.	نَكْتُبُ
تَكْتُبَانِ	Siz ikiniz yazıyorsunuz.	تَكْتُبَانِ
تَكْتُبَانِ	O ikisi yazıyor.	يَكْتُبَانِ

Not: Mâzîdeki ilk harfi hemze olan أَكَلَ (yedi) –أَمَرَ (emretti)- أَخَذَ (aldı) gibi fiillerin hemzeleri, muzâri mütekellim vahde (ben) siygalarında, iki hemze yan yana geldiği için (أَأْكُلُ) şeklinde değil, birleştirilerek آكُلُ (yerim), آمُرُ (emrederim, emrediyorum), آخُذُ (alırım, alıyorum) şeklinde uzatılan tek hemze halinde söylenir.

Başka bir muzari fiil çekim tablosu:

جَمْعٌ (Çoğul)	تَثْنِيَةٌ (İkil)	مُفْرَدٌ (Tekil)	Açıklama	
يَعْلَمُونَ	يَعْلَمَانِ	يَعْلَمُ	غَائِبٌ (مُذَكَّرٌ) (Müzekker)	Uzaktakiler
Onlar biliyorlar	O ikisi biliyor	O biliyor	Türkçesi	
يَعْلَمْنَ	تَعْلَمَانِ	تَعْلَمُ	غَائِبَةٌ (مُؤَنَّثٌ) (Müennes)	
تَعْلَمُونَ	تَعْلَمَانِ	تَعْلَمُ	مُخَاطَبٌ (مُذَكَّرٌ) (Müzekker)	Yakındakiler
Sizler biliyorsunuz	Siz ikiniz biliyorsunuz	Sen biliyorsun	Türkçesi	
تَعْلَمْنَ	تَعْلَمَانِ	تَعْلَمِينَ	مُخَاطَبَةٌ (مُؤَنَّثٌ) (Müennes)	
نَعْلَمُ	نَعْلَمُ	اَعْلَمُ	مُتَكَلِّمٌ (مُشْتَرَكٌ) (Ortak)	Kendisi
Bizler biliyoruz	Biz ikimiz biliyoruz	Ben biliyorum	Türkçesi	